

*Софія Савич,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
студент 4 курсу
факультету філології і журналістики
Науковий керівник:
д. пед.н., професор Н. Грицак*

ПІДРУЧНИК ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ

УЧНІВ 5 КЛАСУ

Створення навчальної літератури для школярів в умовах глобалізації, пришвидшеного розвитку цифрових технологій вирізняється своєю специфічністю. Укладачі традиційних паперових підручників прийняли виклик від покоління зумерів. Сьогодні перед авторами стоїть завдання створити такий підручник, який зможе відповідати усім освітнім потребам школяра, враховуючи навіть такий аспект як конкурентноспроможність підручника із смартфоном. Важливим науковим і практичним завданням на разі є організація систематизованого підходу до укладання підручника, який зможе охопити різноманітні види медіа, від традиційних друкованих видань до цифрових. Тема формування медіаграмотності учнів та роль шкільного підручника у цьому процесі є актуальною серед педагогів-методистів. Наукова база, присвячена проблемі, невпинно поновлюється дослідженнями та статтями. Серед них праці Н. В. Боднарєнко, Н. Р. Грицак, О. О. Ісаєвої, О. А. Слижук, Т. О. Яценко та інших.

Відповідно до реалій сучасного освітнього середовища зазнає змін процес укладання підручника. У традиційному уявленні – це збірник чітко організованого навчального матеріалу, здебільшого поданого у вигляді тексту, який може доповнюватись ілюстраціями, рубриками та графіками. Має рацію

О. Ісаєва, наголошуючи, що «у час, коли інформації не бракує, у підручнику має бути щось більше, ніж просто набір певних фактів і матеріалів, хай навіть і дуже цікавих. Навчальна книга з предмету має допомагати усвідомлювати себе у цьому бурхливому і насиченому світі, знаходити взаєморозуміння з ним і з тими, хто нас оточує. Підручник має містити те, що, не зважаючи на всі глобальні і локальні зміни, буде залишатися завжди і буде допомагати учню розвиватися. І, головне, у підручнику мають бути орієнтири, як в цьому технологізованому світі зберегти в собі ЛЮДЯНІСТЬ» [2, с.7–8].

Модернізований варіант підручника з української літератури представляє поєднання традиційного та доповненого. Тобто основний матеріал може подаватись за допомогою цифрових носіїв, інтерактивних елементів – сканування QR-кодів, використання спеціалізованих мобільних застосунків, роботи з рубриками.

Зважаючи на зазначену мету дослідження, увага на цьому етапі спрямована на підручник з української літератури для 5 класу Нової української школи (НУШ), авторів Т. Яценко, В. Пахаренка та О. Слижук [3]. Його зміст обумовлений уже згаданим поєднанням традиційного та новітнього підходів. Наповнення організоване таким чином, щоб учень не відчував різкої різниці між ними, а сприймав матеріал цілісно. Так, автори пропонують рубрики «Поміркуй», «Читай і досліджуй», «Підсумуй», «У колі мистецтв» і «Читацьке дозвілля». Однак особливість цього підручника полягає насамперед у текстоцентризмі, тобто текст художнього твору все таки виступає на перший план. Авторський колектив вважає, що розміщення додаткових медіакомпонентів у посібнику не повинне повністю переймати увагу п'ятикласника, а лише доповнювати основний зміст.

Отже, у підручнику з української літератури для учнів 5 класу, авторського колективу Т. Яценка, В. Пахаренка та О. Слижук, медіаграмотність активно втілюється через різноманітні елементи, такі як рубрики, ілюстрації та посилання на різні медійні засоби. Погоджуємось з думкою Н. Грицак, що «підручник авторів Т. Яценко, В. Пахаренка, О. Слижук дає змогу вчителю активізувати критичне мислення учня, розвивати комунікативні здібності і актуалізувати об'єктивне сприйняття власних навчальних досягнень» [1, с. 31].

Отже, у сучасному інформаційному суспільстві медіаграмотність стає ключовою компетенцією, необхідною для успішної адаптації та активної участі у громадському житті. Формування цієї навички у школярів є однією з важливих місій освітньої системи. Чільне місце в цьому процесі відводиться шкільному підручнику, який відіграє роль не лише джерела знань, а й інструменту формування цінних компетенцій. Відмітною рисою підручника є не лише надання інформації, а й активне залучення учнів до власного медійного дослідження. Це стимулює їхню самостійність та розвиток аналітичних здібностей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грицак Н. Р. Шкільний підручник з української літератури для 5 класу НУШ і формування медіаграмотності учнів: до питання відповідності. Шкільна літературна освіта: традиції і новаторство. X Волошинські читання: зб. матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції / за заг. ред. Т.О. Яценко. Київ: Інститут педагогіки НАПН України, 2022. С. 28–33.
2. Ісаєва О. О. Шкільний підручник з літератури як ефективна платформа формування метанавичок сучасних учнів. Тенденції і перспективи вивчення літератури у середній і вищій школах: матеріали Всеукраїнської

науково-практичної конференції, 15 грудня 2022 року / за заг. ред. Н. Р. Грицак. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2022. С. 7–10.

3. Яценко Т. О., Пахаренко В. І., Слижук О. А. Українська література: підруч. для 5 кл. закл. заг. серед. освіти. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2022. 256 с.

*Денис Бойко,
Львівський національний
університет природокористування,
студент 1 курсу факультету
агротехнології та екології,
Науковий керівник:
д. пед.н., професор Н. Грицак*

ХУДОЖНІЙ ТВІР І ЙОГО ЕКРАНІЗАЦІЯ: КОМУНІКАЦІЯ КРІЗЬ СТОЛІТТЯ (НА ПРИКЛАДІ ЕКРАНІЗАЦІЙ «РОМЕО І ДЖУЛЬЄТТИ» В. ШЕКСПІРА)

Взаємодія художнього твору та кінематографії втілюється в екранізацію, часом кількох протилежно різних кіноверсій одного літературного тексту. Т. П. Руда влучно зазначає, що «екранізації приваблюють і тих, хто не читав першоджерела і тих, хто з ним знайомий і має бажання, перш за все, порівняти його з екранною версією, перевірити власне своє сприйняття оригіналу, пригадати деталі» [1, с. 267]. Подібна позиція дослідниці актуалізує думки про питання адекватності режисерської версії, трансформації авторської позиції та ідеї, відповідності акторів літературним персонажам, увиразнення часо-просторової дійсності, відтворення сюжетної лінії, збереження індивідуального мовлення персонажів. Окреслені питання лише частково віддзеркалюють читацько-глядацький погляд щодо визначення естетичної якості кіноверсії. У цьому контексті важливим є твердження Т. П. Рудої, зокрема «редукція